

60-1
84(4 чхр)
4.81

ЯКІВ ДУДРА
УРОДИВСЯ
Я ХЛОПОМ



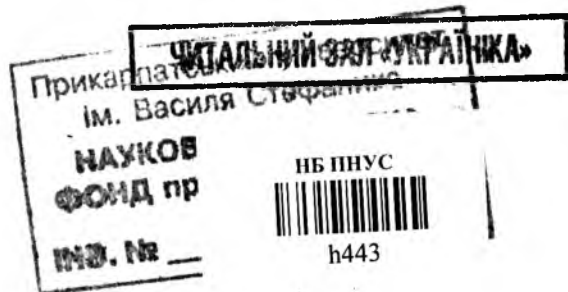
Дар О. Городицького

ЯКІВ ДУДРА

УРОДИВСЯ Я ХЛОПОМ

ЗМІСТ

Уродився я хлопом	2
Лемковина	3
Лемківська весна	6
Вишло сонце із-за хмари	9
Співайте лемки	11
Жарти люде люблят	12
Так було недавно	15
Оженився Фецько з Пайзом	17
Преч з палюнком	19
В родині колиси	21
Давни чародіє	23
Капіталістична правда	25
Ліпше здоровя без багатства	26
Походив бим...	27
Дротар і дівчина	29
Мадна в зеркалі	30
Байка о столі	32
Новорічне привітання	34
Читайме нашу газету	36
Взрастай новий світе	38
Про автора	39



УКРАЇНСЬКЕ
СУСПІЛЬНО-КУЛЬТУРНЕ
ТОВАРИСТВО

ВАРШАВА, 1982

УРОДИВСЯ Я ХЛОПОМ

Уродився я хлопом
На лемківськім селі,
Під вельком гором Кичером
На хлопській постелі.

Уродив я ся в хлопській хаті
В суботу над раном,
Повили ня лняну плакту
Не хцу бити паном.

Хлопом я ся на світ родил
Про то я щасливий.
Співають мі жайворонки
При лузі на ниві.

І кукат мі зозуленька
У саді раненько,
Будит зи сну, каж ветати
Бо сходить солненько.

Простий хлоп я, не багатий
І мало учений,
І ніколи дуже грошей
Не мам я в кишени.

Просто я мам більше скарбів
Як вельки панове.
Хоц ся о то нич не старам,
А мам всьо готове.

Сонце для мене золотом,
А роса брилянтом,
Вода в потічку шампаном,
Птиця музикантом.

Птиці грают мі задармо
За шампан не плачу,
А на сонечній валюті
Николи не втрачу.

Ой хлоп я сой полний щастя
Та і веселости,
Не мам я вельких клопотів
В тій голові простій.

Ци я орю, ци я кошу,
Хоч я нароблени,
А прото все весело
Вертам к дїтьом, к жені.

І нич мене так не тішит
Як нива зелена,
Та мої здорові діти,
Но і добра жена.

Правдивий я хлоп із хлопа,
Не походжу з пана
Раз вижу на хлопі гуньку
І шапку з барана.

Сребло, злато і всі майна
То смерт за плечами.
А правдиве щастя ходит
З простими хлопами.

ЛЕМКОВИНО

Ти Лемковино, рідна країно,
Я тебе люблю, як рідну мати.
Без тебе життя смутне кожного,
Хто хліб за морем мусит глядати.

Ти Лемковино, зелена країно,
Твої річечки, твої потоки,
Як они шумлять і як черкають,
Я не забуду за довгі роки.

На Лемковині, в горах Карпатах,
Там я перший раз прозрів на очи,
Там я перший раз чув зозуленьку,
Як закувала в яр на убочи.

Там між горами на Лемковині,
Там пливе бистро річенька Роба,
Там я в дерев'яній, низькій хатині,
Я ся народив у лемка-хлопа.

Там мня пестила і притулила
Моя наймільша, рідненька мати,
Грудьми кормила та цілувала
І заплакати не хтіла дати.

Як я уж підріс і почав ходити,
Нигде без мене не виходила
І де лем ішла, всяди за собом
За ручку мене завсе водила.

Чи то до церкви, чи то до склепу,
Чи то в час весни цвіти збирати,
Або на лучку в час сінокосив,
Як ішла сухе сіно грабати.

Всяди зи собом мене водила
І штонайлїпше вшитко давала —
Цукерки, яблочки і булочки
І до їждиня все нагваряла.

Не хочу собі пригадувати
Тоти розкішни літа молоді,
Але уж трудно, не хтят з памяти
Вийти, як риба, на сушу з води.

Життя родинне, життя дитинне —
То сут найлїпши, наймільши часи,
То дни весняной, красной погоди,
Людской радости, вигод і краси.

Дитина росте, час скоро втіче,
Лїто за лїтом скоро минают,
З упливом часу помрут родиче
І смутны часи втовди настают.

В дорослих часах доля не дала
Жити назавсе в ріднім гніздочку,
З дому випхала і в світ порвала
Як вітер з плота суху сорочку.

Світ є великий і він не тюрма,
Можна свобідно по нім ходити.
Глядати праці, хліба і щастя,
Докля лем хоче доля водити.

Чого та судьба людей в світ пхає,
А серця і думки повертат зас
І все звернени в противни страни
До тих рідненьких отцовских хат?

Хоц би чоловік пішов у найлїпшу —
І Гамерику чужу країну
Сягне думками в рідни сторони,
Вертав би до них в кожную хвилину.

Не добрий голод, не добрий холод,
Но нич не лїпша від них і туга.

Хто де ся родив, там го все тягне:
Вовка до ліса, газду до плуга.

Хто мусит рідне село лишати
Своїх родичів, сестри і братив
В заморских странах хліба глядати,
То вшитко наймільше він утратив.

Родинне гніздо мусит видіти,
Хоч би він зашов на кінець світа,
Де він ся родив і учив ходити
І переживав дитячи літа.

ЛЕМКІВСКА ВЕСНА

Задули вітри над Карпатами,
Дують день і ніч та не перестають,
Гнут ся смереки враз з ялицями,
Бо новій весні поклон віддають.

І гнут ся верхи дерев барз низко,
Втішно і покірно долов ся схиляють,
Бо люба весна надходить близко
І гори Карпати уж ей витають.

Ясне сонечко ся уж показало,
Таке вигідне, миле і тепле,
І лемкам весну уж пригадало,
Бо теплий вітер снігом уж трепле.

Вітер зо снігом підняв роботу,
А тепле сонце поміч му дає
І без упертя та без клопоту.
Од лучей сонця сніг скоро тає.

І так як в кождим весняним році
Тепле сонечко землю огріло,
Лем там в Кичері в сужим потоці,
Щасливий ледок сонце не взгріло.

Пропали сніги, пропали морози,
Леди ріками поплили в море,
В падвірях стоять готови вози,
А дехто навіт в поли уж оре.

Уж вшитки лемки орют загони,
Коники тягнут плужок весело,
А зо загонив як на перегони,
Чути голосів аж ту на село.

Вйо, карий, вйо! Рушай ся, гняди!
Каждий погонич бичком шмигат,
Бо того ораня ест дуже всяди
І робота роботу даремно сцігат.

Бо весна красна, суха, погідна
Додає сили, додає охоти.
Бо така весна для всіх вигідна,
Хто лем до якої піде роботи.

І кипит праця в повним розмаху,
Під тепленькими лучами сонця,
При співі дівчат, квітя запаху.
Спішит ся Ваньо, спішит Февронця.

Заквитли черешні, яблоні, груши
І біло-рожево твар показали,
Здрави і крепки всі людски души,
Бо ароматів ся напахали.

За селом на вільсі кує зозуля,
А пчоли в садах нектар збирають,
І каждая несе до свого уля,
Бо там на медок перерабляють.

Таж знов пастушок на пищалочці
Ріжни співанки сой виплекує,
І хоц далеко він на толоці,
А його пісня в село вандрує.

Мряка з над села на землю падає,
Бо взріла ясне і тепле сонце.
Сонце до каждой хижки заглядає
Навіт і без то бідне віконце.

А в селі зрана, як на ярмарку,
Корови ревут, ягнятка бечут,
Качки квачучи ідут на млаку,
В кузні сталеві молоти бренчат.

З пасовиска чути співу пастушка,
За селом співає дівча, як дружка,
І тото дівчатко вшитки уж знають
І красовицьом ей називають.

Бо там пастушок, а ту дівчина,
Єдно спів кінчить, друге зачинат,
І на всі струни, голоси і краси —
Таки лемківски весняни часи.

Ой гори, гори, ви наші Карпати,
Яки ви красні, яки ви багаті
І яка ваша лемківська весна
Красна, весела і барз чудесна.

ВИШЛО СОНЦЕ ІЗ-ЗА ХМАРИ

Вишло сонце із-за чорной,
Понурой, страшной хмарі,
А том хмаром были тоті
Проминувши літа старі.

Вишло сонце і заблисло
Над народом нещасливим
І пізріло в наші страни
Своїм оком справедливим.

І уж десять літ, як світить
Для нас правдом і свободою
І зробило вельку зміну
Можи словянским народом.

І нам лемкам засвітило
В українским «Нашім слові»
На народній нашій ниві.
І на рідній нашій мові.

І огріло нашу мову
На лемківским діалекті.
І ми єй так хорониме
Як рослинку дес в інспекті.

Но єст іщи друге сонце,
Що зовеме го **просвіта**,
Оно также світить людям
Ціли зими, ціли літа.

Похильми ся і ми тваріом
До сонечка той просвіти,
Як тоті всі рослини
І дрібненьки мали діти.

Сут декотри таки лемки,
Што ся свого відрікают,
І чим сут і чим хтят бити —
До днесного дня не знают.

Но і прото «Наше слово»
Тіж не вшитки хтят читати,
Бо яку ціль оно має
Трудно тото їм поняти.

Если би ви, братя лемки,
Мого зданя ся тримали,
Втовди ви би всі, як один
Конечно ся гуртували.

І так як мужи до меду.
Летіли всі до свого,
Товариства і просвіти
І всього українського.

Працюємо ми на нивах,
Бо мусиме ся живити
І тілесни всі потреби
Мусиме заспокоїти.

Но не можна і народни
Справи з вітром все пуццати,
Бо би колись наши діти
Могли на нас нарікати.

Кожний прогресивний нарід
О народни справи дбає.
Лем наш лемко в тій роботі
До днес далеко позостає.

Свої гуртки УСКТ
Всяди, лемки, закладайте

І так робте, як всі люде,
На духу нич не падайте.

Навіт ганьба нагваряти
До такой конечной справи
Таких людий, як ми, лемки
Што до всього барз цікави.

І літературной мови
Виучайте в школах дітій,
Бо з том мовом науковом
Всяди будут їх любити.

Бо який ти українець
І яку маш ти науку,
Як бесіда не учена
Лем така, як сук на суку?

Іщи вам раз, лемки, спомну.
О літературній мові,
Бо хто красно вберат тіло
Най ма красно і в голові.

СПІВАЙТЕ ЛЕМКИ

Співайте ви, хлопці, співайте, дівчата,
Співайте, співайте красно і весело,
Най слухают люде далеко і близко,
Так штоби почуло ціле наше село.

Любеньки молодці, дороги дівчатка,
Напавайте серця своїма піснями
І я би заспівав захриплим голосом
Там в рідним селі, любі лемки з вами.

Розвесельте серця в тих, што смутно ходят,
Бо смутки нікому здорова не дають,
А співи, гумор і всяка веселіст
Здорова і духа в народі скріпляють.

Бо і наші отці, діди і прадіди
Співали по хижках, на поли і в лісі
І своїм голосом чарували серця
Єден свій Андзі, а другий — Марисі.

Співали паробки, співали дівочки,
Співали газдове, співали газдині.
І тоту веселіст, тисячлітні скарби,
Полишали для нас з-пред віків донині.

Знайте о тим, хлопці, знайте і дівочки,
Же в співі і танцю культура і слава,
Они до нас ішли довгими віками
З гордостюм і красом, як та птиця пава.

Співайте, співайте, бо я уж не можу,
Бо уж мої груди захрипли від співу
Лем ноги би іщи дакус поскакали
На обі сторони — і вправу, і вліву.

ЖАРТИ ЛЮДИ ЛЮБЛЯТ

(Уривок)

Ходил я по світі
І сюди і туди
І відів єм рижних
Злих і добрих люди.

Але всяди люде
Праві же єднаки,

Бо яки там в світі
У нас сами такі.

Декотри весели
Люблят жартувати,
А інши зас люблят
Часто поплакати

Але з тих їх плачів
Є тилько доходу
Як із той роботи
Хто плюне на воду.

Циган як голодний
То грає, басує,
І бріх заглушени
Тай голод не чує.

Но, а я то человек
Ни сяки, ни такі
Але што ся тичит
То хлоп не будь-які

Я до біди, плачів
Нич ся не надаю
Ани там где пити
Палюночку дають.

Як уж так випаде,
Же мушу випити.
То я хлоп з розумом
І знам, як зробити

Я сой вишо пива,
А хоц би і вина,
А позатим кропка —
То є річ єдина.

І втовди уж жарти
І сяки, і таки,
Але я си не дам
Никому во знаки.

Бо ци при роботі,
Ци то при сиджиню
Навіт при найліпшім
Питю та іджиню.

Виглядал би человек
Як градова хмара,
Або чаровниця,
Котра уж барз стара.

А повинен каждый
Човек о тим знати,
Же то нездорово
В смутках ся валяти.

Бо знам, же при жартах
Човек долше живе,
Бо біда пред жартом
Зи страху ся криє.

Бо біда до жартів
І до веселости
Не мала і нема.
Николи смілости.

* * *

Я грам в филозофа
Так як знам по свому,
А то штука ладна
І дивна кождому.

А часом одограм
Навіт і поету.
Але грам поважно
Дурниці не плету.

Як грати, то грати
Поету правдиво
З додатком гумору
Сміжно, жартобливо.

Бо хоц я уж старий
Та сельский хлопина,
Але в мене завсе
Весела є міна.

Мушу іти спати,
Бо очи маленьки,
Добранич вам браття,
Лемки дороженьки.

ТАК БИЛО НЕДАВНО

Повідали мої дідо
Як то давно било,
Же ся лемкам в наших горах
Не найгорше жило.

Хоц бил часом неурожай,
То не бідували,
Бо в сусіках стари запас
Все притримували.

Правда, же не кажды газда
Мал стари запаси,
Але били добри люде
Ищи в тоти часи.

И хто мал, то допоможичил
Зрятовал бідного,
Мали люде добри серця
Для свого близнього.

Але треба о тим знати,
Же людей прибиват
Вінує отец діточки
Та й грунтец розриват.

Поділили дідо рілю
На чотири чверти,
Решта няньо на п'ятеро
Та й не є што жерти.

И так лемки поторгали
Рилі на кусочки —
Треба синов звінувати.
Треба и дівочки.

Поторгали, подробили
Як мама старонку
Прійде яр пусть в сусіку
И в горци, и в збанку.

До чорта з том газдівком!
Гварит муж до жени.
Жеби я мал зо дві стовки
В дома одложени.

Ой знал би я той бідонці
Як на карчок стати,
Лем жеби я мал пояток
Во світ поїхати.

Пожичил лемко дві сатки,
Махнул в Гамерику.

Лем дорога ся скурила
Уж му не є ліку.

ОЖЕНИВСЯ ФЕЦКО З ПАЙЗОМ

Оженився Фецко з Пайзом,
Што го призивали вайзом,
Вайза, вайза, Фецко вайза
Тот, што барз го любить Пайза.

Так Фецка всі прозивали
І нерви в нім порушали,
Не міг Фецко то стерпіти
І мусив ся оженити.

Бо ліпше ся оженити,
Як по ночах все лазити,
То ліпше юж жену мати
І спокійно ся виспати.

Оженився і газдував
І што рік барже бідував,
Бо грунта мав дост маленько
І прото жив барз бідненько.

Што два роки го гіст нови
Прийшов братчик братчикови
І внет п'ятох тих братиків
Більших менших як пальчиків.

А по хлопцях внет лівчатка
Тай дітвори повна хатка

Прикарпатський університет
Вшарки в кафе Острофського
Опрати і присігти

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНКА

ФОНД проф. В.Т. Полека

№ 5783 1443

Хоц Фецко тяжко працює,
То вшиткого все бракує.

Бо землички барз маленько
Прото жити дост тяженько
Не є на чім газдувати
Та й треба все докупляти.

Но, а знай ж о тим люде,
Же діти будь-чим не збуде,
А дитина хоц і крива,
То родичам прото мива.

Не хтят жеби умерава,
Бо то не весева справа.

Може даяк звиростають
І голод перетримають,
Лем жеби кус спідрастали,
Потом би сой ради дали.

Діти здраво звиростали.
Лем кром здорова нич не мали,
Бо нема нич Фецко з Пайзом
Лем пів морга там над лазом.

Так газдівка подроблена,
На осмини поділена,
А осмини зас одна —
Но і торба юж готова.

Но што дальше почати?
Даси в світ ся треба пхати.
Но, а тот світ пан вельможний
Тепер і він не порожний.

Там так само не хтят, братку,
Латати латку на латку,
Там где така є система,
Же єдин ма, другий нема.

Но і пошто ся там пхати,
І внет назад повертати.
Ту мусиме, ту зістати
І мудріше газдувати.

Я бим повчив так каждому,
Же треба нам по-новому
Вспільно разом газдувати,
А старе всьо занехати.

І рільничи гуртки всяди
Мусят бити так як в саді
Щеп за щепом посаджени
І в технику узбросни.

В тяжкій праці най машина
Заступит отца і сина.
І так дальше матер дівку
Без ріжниці ціву співку, —
Буде хліба і вшиткого
Для Федора і каждого.

ПРЕЧ З ПАЛЮНКОМ!

Преч ти проклята
Сприкрена смердохо!
Преч ти пекельна
Страшна заверухо!

Преч з наших очи
Рябовнику прокляти!

Преч — і найже уж раз буде
С тобом спокій святы.

Преч од нас зрадницьо
На пропасть пекељну!
Преч — и най же раз тебе
Видиме смертельну.

Преч з наших домов
Велька напасницьо!
Преч з наших очей
Велька облудницьо.

Преч, бо ти між людей
Ненавіст вцепила,
Чест людам одняла
Невинного збила.

Преч, авантурницьо,
Бо ти лем свари счинила
И багато малженств
Ти порозружнила.

Преч, бо ти пружняцтва
Дуже наробила
И бідни діточки
Голодом морила.

Преч, бо ти на каліки
Людей обертала
И несподівано
До шпиталей гнала.

Преч, бо ти забійства
Дуже поповнила

И в снігах людей
Ти поморозила.

Преч, бо ти и село
Не одно спалила,
Из добрих газдов
Жебраков робила.

Преч, бо ти останні грош
Людьом видерала
И в місто добробиту
В слезах их купала.

Преч — й най раз жиеме
Без тебе слободно
И най же нам спокій
Засвітит погодно!

Преч, бо про тебе
Всяка біда в світі!
Преч — и уж ти не будеш
Дальше нам шкодити.

В РОДИНІ КОЛИСИ

Ми — діточки — в рідній хаті
Не могли зме всі зостати,
Бо покля зме мали били,
То якости зме вижили.

Єдно пішло гуси пасти,
Друге пішло копи трясти,
Трете — в поле з коровами,
А найстарши — з родичами.

Бо не годни они сами —
Чи то з сіном, чи з зернами —
В копи скласти, повязати,
Домів звести, заграбати.

Бо робота завсе біла,
Хоч би літав, як на крилах,
Од роботи до роботи,
А найгірше, то в суботи.

Гварят няньо: мої діти,
Треба вам ся розходити,
Так, пташки із гніздочка,
І чи то син, чи дівочка.

Всі мусите ся женити
І гніздечка свої вити,
А ви, дівки, видавати
За того, хто хоче брати.

А як нес ту хто брати,
То во світ ся треба пхати.
А там кожний рівно найде,
Хоц за гору сонце зайде.

В світ їхати — то гра в карти,
І не сміхи, ани жарти,
Опуцати рідне село
То нікому не весело.

Бо во світі чужи люде,
Та Бог знає, як там буде.
Чи добробит, чи недоля,
Чи як вітер серед поля.

І розійшлися діточки
На все страни із купочки

І брат еден за морями
В Гамериці між лемками.

Другий жиє в Манітобі,
Ба там жену нашов собі,
І в Канаді між чужими
Жиє в згоді разом з ними.

Сестра пішла в Україну
Не повім, же на чужину.
Во хто в чужім краю жиє,
Своей мови рідко чує.

А там мова, спів і танці
Таки сами, як в Білянці,
А паробки — то хлоп в хлопа
Повів би хто, же з Прислопа.

Та не ріжнят ся і дівки
Од тих дівчат з Андреївки,
Як ся зберут на нараду
Присяг бим же від Попраду.

Інші часи гнес настали
Для молодих і для старих —
Ту роботу вшитки мают,
В чужи краї не їхают.

ДАВНИ ЧАРОДІЄ

Верну я ся ищи
В тоти давни часи,

Як пасли овечки
На горах югаси.

По горах їх пасли
В кошарах доіли
В колибі клябали
І бриндзу робили.

Бача ся не старав
Як на старост буде,
Бо знав, же сут іщи
Зацофани люде.

Котри вірят в чари,
Ріжни забобони
І лем в чародія
Мают охорону.

А чародіями
То били бачове,
Іх ся барз бояли
На селі газдове.

Што правда бачове
На зілі ся знали,
Но і не одного
Ним виратовали.

А позатим інше
Нич дуже не знали
Лем своєм хитроством
Всіх ошукували.

Же ся му худоба
Не буде даріва.
Діти або жена
Буде му хворіва.

То я бим так повів,
Же не найде хатку,
Жеби в ней не биво
Якогось випадку.

Бо не осторожност
І людски темноти,
Все споводували
Страти і хворости.

А тоти випадки
Смутни оплакани
Вшитким чародіям
Били приписани.

А о тим людоньки
В тих часах не знали.
Же то з власной вини
До біди впадали.

КАПИТАЛИСТИЧНА ПРАВДА

За пінязі гонір, слава,
За пінязі добра справа
За пінязі поп ся молит
І врзієр гладко голит.

Где пінязі дост в кишені
Там і розум вихвалени,
І ци в місті, ци на селі
Всяди щирі приятелі.

Богачом ся всяди тішат
І витати вшитки спішат,

І кождий ся низько кланят,
Навіт з носа муху зганят.

І ци Євка, ци то Ганя
Кажди повіт: бив би для ня,
Бо всім мудрий, вшитко знає
І пінязі дуже має.

За пінязі каждая една
Грішна душа є праведна,
Бо пінязі, где ся рушат,
То зробити вшитко мусят.

Хоц і найгрішніша душа,
Як з пінязьми ся порушат.
Хоц на пекло засуджена,
Буде з пекла визволена.

Тоти, што жиют на селі,
І містови мудрагелі
Вшитки втовди ся зрівняют,
Як прийде смерт і скончают.

Знайте всі люде на світі
І ви старши, і ви діти,
Же в капиталистичним світі
Інакше бити не може
Пишу правду верабоже.

ЛІПШЕ ЗДОРОВЯ БЕЗ БАГАЦТВА

(Скорочено)

Хлопом ся на світ вродил,
Хлопом хтів зистати,
Бо хлопу ся не оплачат
Пана удавати.

Я не виджу і в тиж панах
Жадной щасливости,
Бо мало кождий дочекаєт
Той своей старости.

А хоч декотрий дочекаєт,
То нич не веселиєт,
Бо го ріжни смутки-втрати
До того привели.

Не тоти люди щасливи,
Котри барз богати,
Хоч они ся убираюч
В найдорожчі шати.

Котрий чловек багачови
Щастє приписує,
Тот на єдно око видит,
Єдно ухо чує.

Хто здоров, то у того
Серце все веселе
І жолудок за все полни
І тіло не голе.

І лем то єдно здоровя
Найбільше багачтво
А то решта всьо лакомство
І людске дурацтво.

ПОХОДИВ БИМ...

Походив бим кади, сяди,
Дакус по тим світі,

Но што зроблю, не хце жена
На то ся згодити.

Сидит человек при халуш,
Як тот стопок в плоти,
І дурни вмре при ти хлопскі:
Мозольни роботі.

Слухай, жено, люде ходят
Далеко світамі
І то навіт з женом дітми,
А не тилько сами.

Ой женичко, гварю з тиха
Я нич не виспани.
Што робити, хтів-ес підти
Мудрости глядати
І на біду не маш права
Тепер нарікати.

Ба! Я не знав, же вандрівка
То вельки невыгоди,
Ходш, чваплеш ту болото,
Там стави і води.

Вден я учився мудрости.
А вночи вандрував.
І то щастя, же мня Памбог
Од смерти варував.

А де ж моя солонина.
А де ж мое саво?
— Жено люба, я сам не знам
Што ся з савом стало.

Бо я смотрив там науки,
Не солонин, сава,

Жеби не вийшла на марніст,
Жеби не пропава.

Не биво там ани сава,
Ани солонини,
І не биво чужих люди
Лем вшитки з родини.

А ти не знаш же наука
Коштує пінязі.
З двоїх єдно мусит бити
По школі наразі.

Пішов дурен поміж дурнів
Мудрости глядати
А діточкам бандурочки
З водом треба дати.

ДРОТАР І ДІВЧИНА

Єдній дівці в Лосі нещастя ся стало,
Бо їй від любости серце потріскало.
Прийшов до ней дротар серце дротовати,
Та мусів найперше дівча покохати.

І што з того вийшло? Слухай чоловіче
— І мі серце тріскає — так дротар наріче.
То внет по свій розум до голови сягнув
І обідва серця єдним дротом стягнув.

І дротар по селах горночки дротує,
А лосянске дівча за ним барз банує.

І страчену любов даремно глядати
О дротарі-жартівнику ліпше не думати.

МАЛПА В ЗЕРКАЛІ

Знайшла раз малпа зеркало
І барз ся ним утішила,
Бо таку річ не виділа,
Одколи на світі жила.

Покрутила ним в гігалах,
Обмацяла, обнюхала,
А нарешті в зуби взяла,
Но і гризла, і лизала.

Тверде! Твердше од каміня!
— Хибаль то не до їджиня.
Но і дивно малпі з того,
Што то за річ і до чого.

І так ся юш назлостила,
Же внет біла го побила.
Лем іщи го затримала,
Штоби ліпше го збадала.

При кінци в нім штоси взрила
І барз ся застановила.
Другу малпу в нім познала
І з того ся розсміяла.

І тот видок припадкови
Не мав місця в ей голові,
Глибоко ся задумала
І на таку думку впала:

Же в зеркалі ей сусідка
Она, она, кума Лідка,
Во она така паскуда
Крива, горбата і худа.

Але то шкарід звірина
Вийди на світ, як з комина,
Нигда ся то не уміє
Одколи на світі жиє.

Ани ся то не опере,
І по людски не убере.
Ани до церкви не ходит
І так здохне, як ся родит.

І гварит, я зарас піду
По нашу куму сусіду
Най ся призрїт і най знає,
Яки вади в собі має.

Сусідка добра і уцтїва
На жаданя прилетїва
І пізрїва едним оком
До зеркала, але боком.

І рекла так до сусіди
Вез гнїву і всякої біди:
— Ой, ви кумо, нич не знате,
Што ви в руці ту тримате,
То зеркало! Не видите
Же сами на ся смотрите?

В тим зеркалі то ви сами
З власном мордом і лапами.
Як сте глуми і не знате,
То звїдайте ся теляте.

Бо ту справа вшитким ясна,
Же то морда ваша власна.

А хто інших рад огварят
На їх місце сам ся ставлят
І часто брудна полиця
Штуркне до чистого лица.

Не знам ци то все так буде.
І все будут таки люди,
Што своїх вад дуже мают.
А до них ся не признают
Лем у інших їх глядают.

БАЙКА О СТОЛІ

Бив раз стол в уряді
Што ж речи в столі?
Видиме го всяди,
Ріжни сповнят ролі.

Але єден часто
Спротивляв підлогу,
Бо не знати про што
Закуляв на ногу.

А хвіяв ся просто,
Розливав атрамент
Та робив болото
І в уряді лямент.

Та прийшла до стола
Комісія висока
Почухали чола
І рекли так з ока:

Над чим тут думати,
Час дармо тратити?
Треба стол зрубати,
На огни спалити.

Уж мала стол споткати
Плянова ексмісія
Та треба чекати,
Бо знов комісія.

Наш стол єст — ствердила —
Оказ між меблями
І ту жадна сила
Не ма прав над нами.

Стол мусит стояти
На крок не рушений,
Бо то треба знати
Про што ушкоджений.

Стол стоїт уж смільше
І киват сой ногом,
І што ден частіше
То своєм дорогом.

І так би час зийшов,
Роки дост велики
Та возьний раз прийшов
До мебля каліки.

І вистругав тріску,
Подложив под ногу.
Аптеку мав близьку
І не барз дорогу.

Він лічив каліки
Із людской гречности

А ви, урядники,
Де ваші здільности?

До урядування?
Чи до погарика?
Чи до змарнування
Нового столика?

Стол стоїт лагідно
Здоровий, як новий
І служить вигідно
До днес урядови.

НОВОРІЧНЕ ПРИВІТАНЯ

(Скорочено)

Прийшов уж Новий рік,
Як гварят латинській,
А за ним надходить
Наш грецький, лемківський.

Прото і я сідам
За стол до писання
І складам сердечне
Лемкам віншування.

І найперше складам
Ту, в Польци, жичиня
Моїм братям лемкам
І сестрам лемкиням.

Поза тим Вам лемкам
Брати мої, друзі,
Щто живете здальша
В Радянскім Союзі.

Та лемкам за морем
В далекій чужині
Без різниць ци з Лося,
Лабови ци Ждині.

Там в тий Гамериці
Рівнож і Канаді
Ци Ваньови, ци Петрови,
Ци Любі, ци Наді.

Без різниць на вік
Імя і назвиско,
Вшитким лемкам всяди
Далеко і близько.

До ничого злого
Ся не допускати
Здраво, в щастю, в мирі
Там рочок прожити.

На полях крас вроду
Сноп в сноп і што кроку
І не мали шкоду
Нияку в тим року.

І штоби в тим році
Кажда важна справа
В кожній родинонці
Добри ся складава.

Всьо ішло так гладко,
Як лижва по леді
І жили так сладко
Як та пчола в меді.

Жичу тот Новий рік
Для вшитких уцтиви,

Бо тот, што уж утік,
То бил кусцьок мстиви.

Новий най загостит
До нас кус інакши,
Най ся нич не злостит
Лем окаже мякши.

Чесно всі працюйте,
Хоц часто і в зноу
І труд свій спожийте
Здорови в спокою.

ЧИТАЙМЕ НАШУ ГАЗЕТУ

(Уривок)

Мої добри люде,
Послухайте Дудри
Не ходьте зо старим
Чловеком на удри.

Тож він для вас прагне
Добра з цілою души;
Ви пред його просьбом
Затикаєте уши.

Та ж він для вас прагне
Якнайліпшой долі,
І прото аж п'ястом
Товче барз по столі.

Аж стіни ся трясут,
Як по дакім громі.

Же газета мусит
Бути в кождім домі.

Газета-найтуньший
Товар для людини
Все повинна бути
В найскупшій родині.

Хто культурне житя
Не хце провадити,
Лем себе і гроши
В стані полюбити.

Такий нема в людях
Поваги і ціни:
Він жиє на людски
Посмішки і кпини.

Хто не хце газету
Передплачувати,
То рідну культуру
Не зна шанувати.

Як прийде неділя
Чи-то інше свято
Мама в зимі часу
І на ся, і на то.

Во свято робота
Зрана і вечером,
А потім бесіда,
Або дашто пером.

Та пером не кождий
Любит пошкрябати,
Але на бесіду
То кождого стати.

Та хтоси ту в селі
Має «Наше слово»
Ба! Та оно ходит
Так, як млинське коло.

Ходит, як колядник
Від дому, до дому
І трудно го знайти
Ту в селі будь-кому.

Чи треба газету
По селі глядати,
Як ей в кождім домі
Люде можут мати.

ВЗРАСТАЙ НОВИЙ СВІТЕ

Взрастай, взрастай, новий світе,
З новими правами
І сконч раз з війнами,
І всіма кривдами.

Розваль же ти, новий світе,
Всі людски недолі,
Загой рани, прерви плачи,
Загой людски долі.

Штоб не било ту богатой,
А там бідной хатки
Та най бідни на смітисках
Не зберат відпадків.

Хай же буде тот щасливим,
Хто щиро працює,
А не хоче хто робити,
Нехай тот бідує.

ПРО АВТОРА

Яків Дудра (1894-6.XI.1974) селянин з Лося поблизу Горлиць. Батько його мав 9 гектарів поля. В гірських місцевостях це невелике господарство. Майбутній народний поет закінчив чотири класи початкової школи. Спроба продовжувати навчання в Горлицях не вдалася з огляду на нестачу фондів. Залишилася одинока дорога до навчання — школа життя та самоосвіта в місцевій читальні.

Дудра пізніше так висловлював у вірші потребу освіти:

«Бо таки люде, што не свідоми
Роблят як сліпи — знай чоловіче!
З одного конца тяжко працюют,
З другого конца вшитко ім втіче».

Дудра служив в австрійському війську. Під час першої світової війни воював на російському та італійському фронтах.

Поет засуджує війну, не бачить причин, для яких він мав би вбивати росіян, сербів чи італійців:

«І за што життя ім коротити
Ци не мудріше до хмар стріляти»
— пише в одному з віршів.

Після війни Яків Дудра розвозив по світі всілякі мазила. Потім знов газдував у Лосі.

Вірші писав він здавна. Під час мандрівки з мазилами по Словаччині, писав вірші й словацькою мовою, які були надруковані в чеському часописі «Седлацке новіни».

Після другої світової війни Дудра деякий час жив на Гожівщині та Зеленогірщині. Відтак повернувся до рідного села.

На сторінках «Нашого слова» твори його появились 1958 р. З того часу поет став постійним співробітником «Лемківської сторінки», пропагатором УСКТ серед лемків. Не могло бути інакше, бо ж Дудра лемків визнавав віткою українського народу.

Твори нашого поета не вимагають коментарів. Він свої погляди висловлює ясно та зрозуміло. Поет засуджує панів, неробів й експлуататорів. Його погляди — це погляди селянського філософа, реалістичного оптиміста й народного гуманіста.

Дудра в своєрідний спосіб висловлює провірені віковим дослідом думки, думки, які завжди актуальні.

Свою творчість Дудра розглядає, як засіб боротьби за правду та науку.

«Написав я уж дві книжки
Не на жарти, не на смішки
Лем на правду і науку —
Не мучив я дармо руку».

В дидактичних настановах поет дбає перш за все про долю працюючої людини:

«Кожний повинен так працювати,
Жеби в той праці здравя не тратив.
Працю до сіли достосувати,
Жеби він за хліб здоровем не платив».

Крім власних віршів Дудра записував лемківські народні пісні й приказки.

Про життя і творчість поета написали М. Дзвінка, Р. Галан, І. Зінич, а вірші про нього створили Іван Головчак і Михайло Дзіндзьо.



0,50

Упорядкування та довідка про поета:

Антів Середницький

Обкладинка: **Арета Федак**

Технічна редакція і коректа:

Анна Цеханович

Jakiw Dudra. Urodzysia ja chłopom. Wydawca: Ukrainskie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne. Zarząd Główny, ul. Czerniakowska 73/79. 00-718 Warszawa. Nakład 1000 egz. Cena 30 zł.— Druk Zakłady Graficzne „Tamka”, Zakład nr 1, ul. Tamka 3. 00-349 Warszawa. Zam. 1239-11781. Z-55.